

Eidsberg stasjon

Området ved og rundt Eidsberg stasjon for oss som vokste opp der fra 1940 og fremover.

Stasjonen

Det store samlingspunktet - med tre ansatte - for de fleste av oss om bodde rundt i omegnen. Togtrafikken var viktig på flere måter, både personog godstransport. Det var faktisk tre spor og kryssing av tog i retning henholdsvis Sarpsborg og Oslo (lenge «bare» Ski, for der måtte vi bytte tog for å komme helt til Oslo Østbanestasjon). Etter endt skolegang på Kirkefjerdings skole, tok vi toget til Mysen for å fortsette med framhaldsskole, realskole, gymnas, handelsskole. Ja, da engelsk ble et frivillig fag, reiste vi til Mysen på tirsdager og torsdager for dobbelttimer på den nye IØHAS.

Skolekjøkken (på lørdager) hadde vi på toppen av den gamle middelskolen. (Barnebillett en vei kostet 20 øre.)

Godstrafikken var ganske omfattende, og det var lasteramper på både sør- og nordsiden av selve stasjonsbygningen med lagerhus. Melkespann ble om morgenen kjørt med hest til stasjonen og sendt til Mysen hvor meieriet var. Om ettermiddagen ble de tomme spanna hentet igjen. Senere kom en melkebil inn i bildet. Noen leverte melk helt til Oslo. Den kjøringen var det Walter Pettersen som tok seg av. Melkebukken til det bruk var plassert i krysset like ved jernbaneundergangen. Pettersen kunne også ta med passasjerer, og jeg mener at det kostet kroner 2,50 for barn en vei. Stasjonen fungerte også som poståpneri. Foruten at stasjons-

Bebyggelse rundt Eidsberg stasjon ca 1960.

Flyfoto av området rundt Eidsberg stasjon, antatt årstall 1951

mesteren også hadde ansvar som poståpner, var det tre landpostbud som befordret all posten som ikke ble hentet av adressatene selv (de som bodde i umiddelbar nærhet av stasjonen), utover til bygdefolket, pr. sykkel. I senere ble det med biler.

«Indre» kom med 3-toget mandag, onsdag og fredag. Da var det fullt på venterommet, alle ville jo ha avisen så fort som mulig. Gardina foran postluka ble dratt ned mens avisene ble lagt i riktige hyller. Da gikk praten livlig. Nyheter og meningsutvekslinger, skikkelig sosialt. Sørenden av pakkhuset var ypperlig for å kaste på stikka med de store gamle 5-øringene. Vi små måtte som regel nøye oss med å se på og lære for senere bruk. Var vi heldige å «eie» en 5-øring selv, var ikke veien lang til «Baker'n» (Bergljot og Jørgen Kleven), hvor vi kunne kjøpe to peppernøtter for akkurat 5 øre! Etter hvert som vi vokste til, var det utrolig stas å møte opp til 1/2 9-toget om kvelden for å vinke. Spennende å se hvem som var konduktør, vi "kjente" flere av dem.

Hage-/parkområdet rundt stasjonen var pent og velstelt, ja, stasjonen ble tildelt diplom for vakkert og velholdt uteområde!

En gang i måneden kom Bokbussen (fra Fredrikstad bibliotek) som hadde et av sine mange stopp på den åpne plassen på nordsiden av stasjonsbygningen. Det var en velkommen gjest, og det var mange leseglade eidsberginger som var innom hver eneste gang.

Butikker

Bøndernes Hus eller "Markus-gården" som den etter hvert ble kalt, ble noen år drevet av O. Haug som hadde vært i Amerika en tid. Senere bygde han sitt eget hus med butikk i første etasje, like i nærheten av stasjonen. Landhandel av den gode, gamle sorten. Markus Nilsen overtok den gamle butikken, men valgte å bruke kjelleretasjen til butikklokale -landhandel det også. Begge klarte seg bra, omlandet var ganske stort, og folk brukte «nærbutikkene». Turer til "Møsibyen" ble det helst i forbindelse med andre gjøremål, men da ble det jo også handlet litt der. C.B. Haug overtok butikken etter sin far og drev den helt til sin død sist på 60-tallet. Han utvidet butikklokalet og fikk et rikt utvalg av varer.

Til og med bensinpumpe kom på plass. Markus Nilsen ansatte Erling Andersen som medhjelper i sin butikk. Handelsvirksomheten ble utvidet med utleie av frysebokser i nabobygget til butikken. Der var det kaldt! Det ble til stor nytte for husholdningene inntil fryseboksene/hjemmefryserne gjorde sitt inntog i mange hjem. E. Andersen overtok etter M. Nilsen og fortsatte driften inntil han etter C.B. Haugs død leide butikken der. Den siste kjøpmann var Jan Bjørnerud. Da han gav seg, var det slutt med dagligvarehandel i stasjonsområdet. Et fargerikt innslag var «Baker'n». Altså Bergljot og Jørgen Klevens foretak. I tillegg til salg av diverse bakervarer, kunne vi også kjøpe godteri der. To små bord og noen stoler i det lille butikklokalet fungerte som kafe-tilbud. Det var mye godt vi kunne kjøpe der, ikke minst var det gjevt med "kjøpebrød" en gang i mellom. Selve huset hadde mange boenheter og rommet mange mennesker. Mellom huset og stasjonen var det en fin grønn plass (en stor haug da vi var små).

Prospektkort fra før 1910 av Bøndernes Hus -Bjerke -«Markusgården» Bildet er todelt. Øverste del sett fra sør-vest. Kjelleretasjen ule senere butikk. Nedre del sett fra øst med butikken dengang

Grei akebakke/skibakke om vinteren. Om sommeren ble det noen ganger holdt friluftsmøter der, med sang, musikk og taler. Blant annet Frelsesarmeen og Filadelfia. Etter at Kleven gav seg med driften, var det Jenny Løvholen som førte kafeen videre i flere år. Så ble hele huset gjort om til boliger. Et annet "stoppested" vil vi også nevne: Kafeen til Amanda Nordli. Egentlig var hun røkter på Haga jordbrukskole. Hun fikk leie plass i en del av hovedbygningen hos Kristian Lundestad. Bakverket fikk hun fra Rakkestad. I tillegg solgte hun tobakk og sjokolade. Et trivelig tilbud, ikke minst for melkekjørerne som kjørte melkespann enten til stasjonen (for videre transport med tog til Mysen), eller til melkebukken hans Walter (for videre transport med Walters melkebil til Oslo). I en periode hadde vi til og med kiosk med salg av is og varme pølser. Nam, nam!

Forsamlingshus

Helt i utkanten av "stasjonsbyen" lå et spennende hus: Skytterhuset. Der var det festlokale, ja til og med "Bygdekino'n" brukte lokalet til filmvisning. Skytterhuset er forlengst borte, og to nye villaer er bygd på tomten. "Losjen" husker vi også. Det var IOGT-bevegelsens eiendom, vakkert beliggende vest for jernbanestasjonen med flott utsikt helt til Skiptvet. Møtevirkosmhet i IOGT-regi og juletreffester er det vi forbinder med Losjen. Interessen for foretaket gikk tilbake, og den gamle bygningen er borte den også.

Hebron

Bedehuset som nylig har markert 90 år. Det har vært et viktig samlingssted med diverse aktiviteter for Eidsbergs beboere. Blant annet søndagsskole, yngres, kvinneforening, sangkor, Eidsberg st.'s velforening, Eldres hyggestund, Menighetens barnehage samt diverse andre tilstelninger. Veldig mange av oss husker godt søndagsskolen med Kobb Lund, Karl Bjørnstad, Johan Skullerud, Petra Spedstad, Jens Bodal og Inger Fosse Østby

Ikke minst minnes vi søndagsskolestevnet om sommeren på Bjørnstasletta (Sameia) eller i Toje (Prestegården) og juletreffesten 3. juledag i Hebron .

Foreningslivet

Foreningslivet blomstret, kan vi vel si. Det var ikke bare å sette seg bak rattet for å delta i noe som foregikk lengre unna. Man måtte gå eller sykle, og da skjønner vi at nærmiljøet var viktig. Hver forening hadde sine faste ukedager, en eller to ganger i måneden. Ofte var det de samme som var medlemmer i flere av foreningene. Absolutt et sosialt og trivelig innslag, med innsamling til gode formål. Jeg har lyst til å nevne "Pikeforeningen". Den ble i sin tid startet av noen unge damer, og navnet beholdt de uansett om årene etter hvert gjorde dem til

"eldre damer."

Næringer

Nå for tiden er det stadig snakk om "nisjer" for å finne en inntektskilde. Men jammen var de flinke til å klemme ut planer som de klarte å sette ut i livet tidligere også! For å nevne noen: Sagbruket rett vest for jernbanen. Smia til Olaf Olsen. Hønseriet til Mosseby, Pianoundervisningen til Signe Finstad. Omsorgshjem v/Klara og senere Hilda Veiby. Sydamene Agnes Bjørnerud, Anna Pettersen ("Anna på Hjørnet"), Sissel Bøhler. Drosje ved J Degnes. Veving for Husfliden (bl.a tekstiler til kongeskipet Norge!) og private v/Petra og Margit Spedstad.

Prospektkort av stasjonsbygningen og pakkhuset. Det er ihvertfall så lenge siden som da melken ble kjørt i spann til meieriene. (Eidsberg stasjon)

Tusenkunstneren og altnuligmannen Helge Bøhler. Rugus Skofabrikk v/Rune og Gunnar Stoltz - den ble senere overtatt av Anker Hansen og gjort om til småbåtfabrikk. Forøvrig var det mange forskjellige håndverkere i tillegg til bønder og tidligere nevnte personer som «holdt hjulene i gang».

1 likhet med de fleste steder rundt i bygde-Norge hadde også vi vår «bygde-original». Han vandret rundt med en

koffert som inneholdt et utvalg av strikkepinne, trådsneller, knapper osv. Tror nok at de fleste kjøpte litt av ham. Stort sett en fredsommelig kar, men jodling, plystring men ordet "HOI" tålte han ikke. Når noen prøvde seg med det, føk gjerne kofferten til værs for så å falle ned mens innholdet ble spredt til alle kanter. Etterpå ble alt møysommelig samlet i kofferten igjen. Vi som var små, sto på sikker avstand og fulgte storøyd med på disse seansene.

Etterord

Noe av det som vi kanskje husker aller best, er det faktum at «alle kjente alle», både store og små, gamle og unge. Når en sitter sånn og tenker tilbake, dukker det hele tiden opp mer og mer som vi minnes med glede, men også ting og

hendelser som er mer mollstemte. Tror nok mange vil være enige i at området rundt Eidsberg stasjon var et godt sted å bo og vokse opp i.

Berit Brevik